

Advies over voorstellen van opleidingsprofielen voor de basiseducatie en voor het secundair volwassenenonderwijs

Vlaamse Onderwijsraad

Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel

T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Advies over voorstellen van opleidingsprofielen voor de basiseducatie en voor het secundair volwassenenonderwijs

1 Situering

Op 27 januari 2011 vroeg de minister van Onderwijs en Vorming de Vlor om advies over 17 voorstellen van opleidingsprofielen (OP) voor de basiseducatie (BE) en over 6 voorstellen voor het secundair volwassenenonderwijs (SVO):

	Leergebied (BE) / Studiegebied (SVO)	Voorstel OP
Basiseducatie	Informatie- en communicatietechnologie (ICT)	ICT
	Maatschappijoriëntatie (MO)	Communicatie (MO1)
		Gezondheid (MO2)
		Mobiliteit (MO3)
		Huishouding (MO4)
		Techniek (MO5)
		Samen Leven (MO7)
		Actualiteit (MO8)
		Cultuur (MO9)
		Rechten en plichten (MO10)
		Omgaan met veranderingen (MO11)
		Levenslang en levensbreed leren (MO12)
		Doorstroom tweedekansonderwijs (MO13)
		Werk (MO14)
	Nederlands (NT1)	NT1 Maatschappelijk functioneren
		NT1 Maatschappelijk participeren
		NT1 Doorstroom
Secundair volwassenenonderwijs	Auto	Autobuschauffeur
		Autocarchauffeur
	Bibliotheek-, archief- en	Behoudsmedewerker erfgoed

	documentatiekunde	Specialisatiemodules
	Hout	Vakman houtsnijwerk
	Personenzorg	Begeleider-animator voor bejaarden

Samen met de adviesvraag ontving de Vlor tevens de resultaten van de toets vormelijke criteriadiet het Departement Onderwijs vooraf uitvoerde.

De Vlor brengt advies uit over de voorstellen van opleidingsprofielen, conform de bepalingen van art. 24 van het decreet volwassenenonderwijs van 15 juni 2007. Volgens dat artikel bepaalt de Vlaamse Regering, op voordracht van de stuurgroep en na advies van de Vlaamse Onderwijsraad, de opleidingsprofielen voor de basiseducatie en voor het secundair volwassenenonderwijs. Een opleidingsprofiel omvat ten minste:

- het minimale aantal lestijden van een opleiding;
- het aantal modules;
- het aantal lestijden per module dat in aanmerking genomen wordt voor de berekening van de financiering;
- de verdeling van de eindtermen, de specifieke eindtermen, erkende beroepskwalificaties of basiscompetenties over de modules binnen een opleiding.

Na het advies van de Vlor zal de minister een beslissing nemen over de goedkeuring van de geadviseerde opleidingsprofielen, waarna de inrichtende machten en het GO! de goedgekeurde opleidingsprofielen verder concretiseren in leerplannen.

Artikel 25 van het decreet volwassenenonderwijs bepaalt dat de centra voor de organisatie van hun opleidingsaanbod, uitsluitend de door de Vlaamse Regering goedgekeurde opleidingsprofielen hanteren. Art. 184 bevat een overgangsbepaling en stelt dat de opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs die op het ogenblik van de inwerkingtreding van het decreet niet voldoen aan de bepalingen van artikelen 24 en 25, vóór 1 januari 2012 door de stuurgroep worden voorgedragen.

2 Totstandkoming van het advies

De Raad Levenslang en Levensbreed Leren hanteerde voor de formulering van dit advies de beoordelingscriteria die als bijlage 1 bij het advies zijn gevoegd. Behoudens de bemerkingen die de raad verder in dit advies over de verschillende voorstellen formuleert, is de raad van oordeel dat de voorstellen aan de criteria beantwoorden.

De raad hield bij de formulering van zijn advies ook rekening met de door de administratie gemaakte opmerkingen in de toets “vormelijke criteria”.

De Raad Levenslang en Levensbreed Leren keurde op 1 maart 2011 onderstaand advies met eenparigheid van stemmen goed. Er waren 19 stemgerechtigde leden aanwezig. Eén lid onthield zich bij de stemming.

De voorstellen waaraan de raad een gunstig advies verleent, zijn als bijlage bij dit advies gevoegd en bevatten tevens de door de raad voorgestelde aanpassingen.

3 Advies

3.1 Voorstellen voor de basiseducatie

Dit deeladvies werd op 16 en 21 februari 2011 voorbereid door de commissie Basiseducatie, onder het voorzitterschap van dhr. Christof Vanden Eynde (Federatie Centra voor Basiseducatie). De commissie werd hiertoe uitgebreid met deskundigen voor de betrokken opleidingen.

3.1.1 Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

BESCHRIJVING VAN HET VOORSTEL

Het betreft de aanpassing van een voorstel van OP waarover de raad op 23 februari 2010 al een advies uitbracht, maar dat door de minister werd afgekeurd. De raad toetste het aangepaste voorstel opnieuw af aan de beoordelingscriteria, aan de door de minister aangegeven redenen voor de niet-goedkeuring¹ en aan de door de administratie geformuleerde bemerkingen in de “toets formele criteria”. Waar relevant, herhaalt de raad hieronder enkele bemerkingen die hij ook bij het initiële voorstel formuleerde².

VORMELIJKE VEREISTEN (CRITERIUM 1)

Het voorstel van OP voor de opleiding ICT omvat een ontwerp van eindtermen voor het leergebied ICT van de basiseducatie.

Het decreet volwassenenonderwijs bepaalt dat voor de opleidingen van de leergebieden Nederlands, wiskunde, maatschappijoriëntatie, informatie- en communicatietechnologie en talen in de basiseducatie, dezelfde eindtermen gelden als die voor de leergebieden in het lager onderwijs en eindtermen en ontwikkelingsdoelen in de eerste graad van het voltijds secundair onderwijs (art. 11§4).

De voor advies voorgelegde eindtermen werden specifiek voor het doelpubliek van de basiseducatie ontwikkeld. Uit de toelichting van de deskundige van de overheid tijdens de voorbereidende vergadering, blijkt dat de overheid dit ontwerp van eindtermen ziet als aanpassing van de vakoverschrijdende eindtermen (VOET) ICT van de eerste graad secundair onderwijs. De raad kan deze benadering aanvaarden. De raad gaf in zijn eerder advies reeds aan dat de vakoverschrijdende eindtermen ICT van de 1ste graad een valabel referentiekader vormen voor de opleidingen van het leergebied ICT van de basiseducatie. De raad is van oordeel dat deze benadering ook spoort met het decreet volwassenenonderwijs, aangezien de decreetgever de Vlaamse Regering heeft gemachtigd om op basis van de eigenheid van de basiseducatie bepaalde eindtermen te schrappen of aan te passen. De raad wijst erop dat de Vlaamse Regering deze schrappingen of aanpassingen binnen een maand na de goedkeuring ter bekrachtiging moet voorleggen aan het Vlaams Parlement.³

RELATIE OPLEIDING-REFERENTIEKADER (CRITERIUM 2)

De in het voorstel van OP omschreven opleiding ICT vormt de enige opleiding van het leergebied ICT in de basiseducatie en zal, eens goedgekeurd, de bestaande opleiding vervangen.

¹ Brief van minister P. Smet van 18 juni 2010.

² Raad voor Levenslang en Levensbreed Leren, Advies over voorstellen van opleidingsprofielen voor de basiseducatie en voor het secundair volwassenenonderwijs, 23 februari 2010. Blz. 5-8.

³ Decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, art. 11§5.

Alle te bereiken eindtermen voor het leergebied ICT basiseducatie zijn in het OP opgenomen.

Voor de ontwikkeling van de eindtermen ICT voor de basiseducatie hanteerde de overheid meerdere referentiekaders: enerzijds de VOET van de eerste graad SO, anderzijds de Europese kerncompetenties voor levenslang leren. Voor de niveauafbakening werden de niveaudecriptoren van de Vlaamse kwalificatiestructuur gehanteerd. De raad stelt vast dat dit overeenstemt met de beslissing van de minister,⁴ en met het decreet volwassenenonderwijs, zoals gewijzigd.⁵

In het voorstel van OP is ook een set van na te streven sleutelcompetenties opgenomen. Uit de toelichting van de deskundige van de overheid blijkt dat de overheid hiervoor een nieuwe term in overweging neemt, namelijk leergebiedoverschrijdende doelen. Het concept roept bij de raad veel vragen op:

- Welke reikwijdte wil de overheid aan deze leergebiedoverschrijdende doelen geven: moet het CBE deze doelen nastreven op het niveau van de opleiding? Op het niveau van het leergebied? Leergebiedoverstijgend? Op niveau van het centrum? Moet het centrum deze doelen nastreven met alle cursisten van de opleiding/het leergebied/het centrum? Of enkel met die cursisten waarvoor het centrum dit relevant acht?
- Moet het centrum alle leergebiedoverschrijdende doelen nastreven? Of een selectie? Zo het om een selectie gaat, waar wordt deze bepaald: in het opleidingsprofiel? In het leerplan? In de onderwijspraktijk in het centrum?
- In het secundair volwassenenonderwijs gebruikt men het begrip “sleutelvaardigheden” – zal dit begrip dan nog dezelfde lading dekken als het begrip sleutelcompetenties/leergebiedoverschrijdende doelen in de basiseducatie? Zo ja, waarom verschillende begrippen hanteren? Zo neen, wat met de noodzakelijke samenhang tussen de verschillende onderwijsniveaus en –sectoren?

De raad vindt het jammer dat hij pas nu, aan de hand van een concrete casus, over deze en andere fundamentele en nieuwe uitgangspunten wordt geconsulteerd.⁶ Het tijdspad waarbinnen de raad een advies moet formuleren over voorstellen van OP laat onvoldoende ruimte om nog discussies ten gronde te voeren.

De raad vindt het werken aan sleutelcompetenties essentieel voor de opdracht van de basiseducatie. Hij nodigt daarom alle belanghebbende partners (overheid en onderwijsveld) uit om op een later tijdstip hierover samen met de raad verder van gedachten te wisselen met het doel tot een gemeenschappelijke en gedragen visie te komen. In afwachting van de uitkomst van dit overleg, stelt de raad voor om de voorgestelde sleutelcompetenties/leergebiedoverschrijdende doelen uit het voorstel OP ICT te schrappen.

MAATSCHAPPELIJKE TENDENSEN (CRITERIUM 3)

De raad stelt vast dat de voorgestelde eindtermen voor de basiseducatie heel wat concreter zijn dan de vigerende VOET voor ICT. Bepaalde begrippen die in de voorgestelde eindtermen voor de basiseducatie worden gebruikt, zullen door de razendsnelle technologische ontwikkelingen, snel in onbruik raken. Randapparatuur is zo'n voorbeeld: de nieuwe devices hebben een steeds grotere mate van zelfstandigheid waardoor het leren omgaan met randapparatuur op termijn overbodig zal worden. De raad acht het raadzaam hiermee rekening te houden teneinde de houdbaarheidsduur van eindtermen en OP te

⁴ Brief van minister P. Smet van 18 juni 2010.

⁵ Decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, art. 11§6.

⁶ De Vlor wees ook in zijn advies van 10 februari 2011 over de oriëntatienota hervorming secundair onderwijs (blz. 10) op de verschuiving in het concept eindtermen en in de betekenis van de terminologie die daarbij gebruikt wordt. De Vlor vroeg aan de overheid om duidelijke definities te hanteren voor de begrippen in verband met het concept eindtermen, definities die ook aangeven op welke niveaus en op welke vormen van onderwijs een bepaald begrip van toepassing is.

verlengen. De raad doet in het voorstel van OP zoals het als bijlage bij dit advies is gevoegd (zie bijlage 2) enkele suggesties om de betrokken eindtermen te schrappen of aan te passen.

GEDRAGENHEID (CRITERIUM 5)

De raad stelt vast dat het voorstel gedragen wordt door de centra en door de publieke opleidingsverstrekkers.

VRAAG NAAR VERKORTE TRAJECTEN (CRITERIUM 7)

De raad is van oordeel dat een verkort traject wenselijk is, bijvoorbeeld in het kader van de organisatie van geïntegreerde trajecten, samenwerking met andere partners (VDAB, Syntra, CVO), eventuele remediëring (een module in verkorte vorm overdoen), enz.

De raad stelt voor om de modules van 30 lestijden ook in 15 lestijden te kunnen aanbieden, en de modules van 50 lestijden ook in 30 lestijden.

INSTAPVEREISTEN (CRITERIUM 4), RELATIE TOT ANDERE OPLEIDINGEN OF ONDERWIJSNIVEAUS (CRITERIUM 6), RUIMTE VOOR DE LEERPLANMAKERS (CRITERIUM 8)

Alle modules zijn instapvrij. De raad onderschrijft deze keuze, omdat dit een maximale flexibiliteit toelaat.

TOETS VORMELIJKE CRITERIA ADMINISTRATIE

De raad heeft de door de administratie gevraagde correcties aangebracht in het voorstel van OP dat in bijlage bij het advies is gevoegd.

ADVIES

De raad geeft een gunstig advies aan het voorstel van OP zoals het als bijlage bij dit advies is gevoegd. Over de sleutelcompetenties/leergebiedoverstijgende doelen doet de raad in dit advies geen uitspraak, in afwachting van verder overleg (zie ook hierboven).

3.1.2 Nederlands (NT1)

BESCHRIJVING VAN DE VOORSTELLEN VAN OP

Het betreft drie nieuwe voorstellen van OP voor het leergebied Nederlands (NT1), namelijk NT1 Maatschappelijk functioneren (MF), NT1 Maatschappelijk participeren (MP) en NT1 Doorstroom (DS). Eens goedgekeurd, zullen deze voorstellen het bestaande OP Nederlands vervangen.

De opleiding NT1 Maatschappelijk functioneren maakt integraal deel uit van de opleiding NT1 Maatschappelijk participeren. Tussen de opleiding NT1 Maatschappelijk participeren en NT1 Doorstroom zijn er eveneens veel overeenkomsten, maar tal van modules zijn niet zomaar uitwisselbaar. De raad komt hier verder op terug.

VORMELIJKE VEREISTEN (CRITERIUM 1)

De raad stelt vast dat de voorgestelde OP zowel eindtermen als basiscompetenties bevatten, wat niet spoot met het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs. Indien de overheid het noodzakelijk acht dat het leergebied NT1 van de basiseducatie, naast eindtermen, ook basiscompetenties bevat, zal dit een decreetswijziging vergen.

RELATIE OPLEIDING-REFERENTIEKADER (CRITERIUM 2)

Het is voor de raad niet duidelijk welke referentiekaders zijn gehanteerd voor de ontwikkeling van de aangepaste eindtermen NT1 voor de basiseducatie. De raad kan er zich dan ook niet over uitspreken of dit valabele referentiekaders zijn.

In tegenstelling tot hierboven beschreven voorstel ICT, werd voor de afbakening van de eindtermen basiseducatie hier geen gebruik gemaakt van de niveaudecriptoren van de Vlaamse kwalificatiestructuur. Afgezien van de principiële discussie over de opportuniteit ervan, is de raad verbaasd dat de overheid deze oefening niet heeft gemaakt voor NT1. De vertegenwoordiger van de overheid lichtte ter zitting toe dat deze handelwijze het gevolg is van de verschillende historische van de dossiers. Hij gaf ook aan dat de overheid de voor advies voorgelegde eindtermen NT1 mogelijks nog zal herwerken in functie van de niveaudecriptoren.

De raad vindt het in deze context niet opportuun en ook niet mogelijk om over de voorgestelde eindtermen NT1 voor de basiseducatie een uitspraak te doen. Hij kan bijgevolg ook geen advies uitbrengen over de voorgelegde OP.

De opmerkingen over de sleutelcompetenties (zie hierboven bij ICT) gelden ook voor NT1.

OVERIGE KNELPUNTEN

Op uitdrukkelijke vraag van de overheid tijdens de voorbereidende vergadering, en los van de hierboven geformuleerde principiële bemerkingen, heeft de raad het voorliggend voorstel van OP gescreend op mogelijke andere knelpunten. Hij geeft hieronder een overzicht van zijn bevindingen, zodat hiermee rekening kan worden gehouden bij de herwerking van de voorstellen NT1.

- Er is binnen het leergebied NT1 vraag naar meer diversiteit en meer flexibiliteit in de leertrajecten. Er worden drie certificaatopleidingen voorgesteld, dus meer dan één finaliteit. Dit is positief. De relatie tussen de drie opleidingen is evenwel op verschillende punten onduidelijk en verwarrend:
 - Er zijn inconsequenties in de instapvoorwaarden;
 - Er zijn geen gemeenschappelijke modules tussen de voorgestelde opleidingen NT1-MP en NT1-DS en dus weinig of geen vlotte overgangen van de ene naar de andere opleiding;
 - De beoogde flexibiliteit kan met de voorliggende voorstellen van OP niet gerealiseerd worden. Elke module is immers een administratieve eenheid. Flexibiliteit realiseren op basis van dit OP kan enkel indien er meer flexibiliteit op het vlak van administratie mogelijk is. Los daarvan rijst de vraag of de aangebrachte flexibiliteit zijn doel niet voorbijstoot door zijn complexiteit: de veelheid aan modules maakt het geheel onoverzichtelijk, zowel voor het centrum als voor de cursist;
 - De verschillende leerlijnen lezen/luisteren/schrijven/spreken vertonen inconsequenties doorheen de verschillende opleidingen.
- In vergelijking met de bestaande opleidingen NT1, betekenen de voorgestelde opleidingen NT1-MP en NT1-DS een enorme uitbreiding van uren voor de cursisten. Dit is wellicht het gevolg van de uitbreiding op het vlak van eindtermen en basiscompetenties. De raad vraagt de nodige realiteitszin bij de herformulering van de eindtermen.
- De voorstellen worden niet gedragen door de centra. De ontwerpen zijn onvoldoende doorgedacht en zijn niet af.

ADVIES

De raad geeft geen advies over de voorstellen van OP voor het leergebied NT1 van de basiseducatie.

3.1.3 Maatschappijoriëntatie (MO)

BESCHRIJVING VAN DE VOORSTELLEN

Het betreft 13 voorstellen voor nieuwe certificaatopleidingen voor het leergebied MO. Deze voorstellen zullen, eens goedgekeurd, vijf van de zes de bestaande opleidingen in het leergebied MO vervangen, namelijk MO-Maatschappelijk functioneren, MO-Maatschappelijk participeren en MO-Opstap TKO, MO-Basis functioneren op het werk en MO-Functioneren op het werk. Voor de bestaande MO-opleiding Voortraject Ervaringsdeskundige in de armoede en sociale uitsluiting is geen nieuw voorstel van OP uitgewerkt.

VORMELIJKE VEREISTEN (CRITERIUM 1)

De voorstellen van OP voor de opleidingen van het leergebied MO omvatten een ontwerp van eindtermen MO basiseducatie.

Het decreet volwassenenonderwijs bepaalt dat voor de opleidingen van de leergebieden Nederlands, wiskunde, maatschappijoriëntatie, informatie- en communicatietechnologie en talen in de basiseducatie, dezelfde eindtermen gelden als die voor de leergebieden in het lager onderwijs en eindtermen en ontwikkelingsdoelen in de eerste graad van het voltijds secundair onderwijs (art. 11§4).

De voor advies voorgelegde eindtermen werden specifiek voor het doelpubliek van de basiseducatie ontwikkeld. Uit de toelichting van de deskundige van de overheid tijdens de voorbereidende vergadering, blijkt dat de overheid de intentie heeft volgende eindtermen (ET) van het lager onderwijs en ontwikkelingsdoelen (OD) van de eerste graad secundair onderwijs te schrappen, en te vervangen door het geheel van de in de matrix opgenomen ET voor het leergebied MO van de basiseducatie:

Lager onderwijs	ET wereldoriëntatie
1 ste graad so A-stroom	Vakoverschrijdende ET ⁷ ET geschiedenis ET aardrijkskunde ET natuurwetenschappen ET techniek
1e graad so B-stroom	OD MAVO OD natuurwetenschappen OD techniek

De raad is van oordeel dat deze benadering spoort met het decreet volwassenenonderwijs, vermits de decreetgever aan de Vlaamse Regering de machtiging heeft gegeven om op basis van de eigenheid van de basiseducatie bepaalde eindtermen te schrappen of aan te passen. De raad wijst erop dat de Vlaamse

⁷ Voor de VOET, de ET wereldoriëntatie, natuurwetenschappen en techniek, de OD natuurwetenschappen en techniek, betreft het de versie die is ingegaan op 1-09-2010.

Regering deze schrappingen of aanpassingen binnen een maand na de goedkeuring ter bekrachtiging moet voorleggen aan het Vlaams Parlement.⁸

Een matrix geeft een overzicht van alle voorgestelde eindtermen in het leergebied MO.

Wat de opleiding Voortraject EDAS betreft, ligt vandaag geen voorstel van OP voor advies voor. De raad stelt voor om naar aanleiding van de voorziene evaluatie van dit OP, te onderzoeken in hoeverre de doelen van het Voortraject EDAS (nu nog basiscompetenties) in de matrix voor het leergebied MO passen. De matrix bevat in elk geval al eindtermen die specifiek in functie van de actualisatie van het OP Voortraject EDAS zijn ontwikkeld (ET 38 t.e.m. ET45).

RELATIE OPLEIDINGEN-REFERENTIEKADER (CRITERIUM 2)

Voor de ontwikkeling van de eindtermen MO hanteerde de overheid meerdere referentiekaders: de overeenkomstige eindtermen van het basisonderwijs en de eerste graad SO (zie hierboven). Voor de concretisering ervan, werd gebruik gemaakt van de niveaudescriptoren van de Vlaamse kwalificatiestructuur. De raad stelt vast dat deze handelwijze spoort met het decreet volwassenenonderwijs, zoals gewijzigd.⁹

In het voorstel van OP is ook een set van na te streven sleutelcompetenties/leergebiedoverschrijdende doelen opgenomen.

De eindtermen zijn verkaveld over 13 certificaatopleidingen.

Een relevante clustering van de meest voorkomende leervragen van cursisten basiseducatie is het uitgangspunt geweest om te oordelen over de opportuniteit van de voorgestelde certificaatopleidingen. Deze leervragen zijn gekoppeld aan de verschillende rollen die cursisten in de maatschappij (kunnen) opnemen.

De raad kan deze benadering onderschrijven. Ze leidt tot meer geprofileerde en voor de cursist beter herkenbare opleidingen die beter aansluiten bij zijn leervragen.

De raad merkt evenwel op dat de voorgestelde certificaatopleiding Doorstroom TKO wat uit de toon lijkt te vallen. De voorgestelde opleiding is vrij omvangrijk (300 lestijden), en beantwoordt niet aan de leervragen van het doelpubliek. De bestaande opleiding MO-Opstap TKO werd nergens aangeboden. Dit betekent niet dat er geen samenwerking of doorstroom zou zijn tussen CBE en CVO. De ervaringen van de centra op het vlak van samenwerking in het kader van tweedekansleerwegen, leren dat een 'standaardtraject' niet de beste benadering is om cursisten op educatief vlak voor te bereiden, te ondersteunen en/of te remediëren. Een individuele benadering is veel meer aangewezen, waarbij telkens opnieuw de meest geschikte benadering dient te worden uitgestippeld in functie van de concrete leervraag van de cursist. De totaliteit aan mogelijkheden in het aanbod van de basiseducatie dient daarbij in overweging te worden genomen. Informatie en communicatie over het aanbod basiseducatie t.a.v. de CVO is volgens de raad een noodzakelijke voorwaarde om tot meer doorstroom en meer slaagkansen te komen.

De raad stelt voor om de voorgestelde opleiding MO-Doorstroom TKO te schrappen, en om de twee modules die enkel en alleen in deze opleiding voorkwamen (Natuurwetenschappen en Mens, wereld en milieu) een andere bestemming te geven:

⁸ Decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, art. 11§5.

⁹ Decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, art. 11§6.

- De module Natuurwetenschappen wordt volgens de raad beter herbenoemd in Kennismaking met wetenschappen en als keuzemodule toegevoegd aan de opleiding MO-Techniek. De raad stelt voor om ET94 te herformuleren en ET95 te schrappen (zie ook verder bij het punt haalbaarheid;
- De module Mens, wereld en milieu wordt als module geschrapt; de ET106 wordt toegevoegd aan de module Kaart.

De raad heeft de voorgestelde aanpassingen doorgevoerd in de OP die als bijlagen 3 tot en met 14 bij dit advies zijn gevoegd.

MAATSCHAPPELIJKE TENDENSEN (CRITERIUM 3)

Uit de evaluatie van de tweede fase van de modularisering van de basiseducatie is gebleken dat de centra tot op heden (op één enkele uitzondering na) geen certificaten voor MO-opleidingen konden uitreiken: geen enkele cursist slaagde erin of had de ambitie om een volledige MO-opleiding te volgen.

De nieuwe voorstellen omvatten veel kortere opleidingen (90 à 120 lestijden). Op die manier hopen de centra hun cursisten een realistischer perspectief te kunnen bieden op het behalen van een certificaat van een volledige opleiding.

Elke opleiding is opgebouwd uit één of meer vaste modules en één of meer keuzemodules. Het werken met keuzemodules heeft tot doel de cursist zelf voor een deel de inhoud van zijn certificaat te laten bepalen. De raad kan deze benadering onderschrijven voor het doelpubliek van de basiseducatie. Hij meent dat dit de motivatie en het gevoel van eigenaarschap van het eigen leren ten goede kan komen. Ter wille van de transparantie, adviseert de raad om op de certificaten de gevolgde (keuze)module(s) te vermelden, zodat het achteraf ook voor de cursist en voor andere opleidingsverstrekkers duidelijk is welke modules werden gevolgd.

INSTAPVEREISTEN (CRITERIUM 4)

Alle modules in de voorgestelde MO-opleidingen zijn instapvrij. De raad onderschrijft deze keuze, omdat dit een maximale flexibiliteit toelaat.

DRAAGVLAK (CRITERIUM 5)

De raad stelt vast dat de voorstellen wordt gedragen door de centra.

INTERNE SAMENHANG VAN HET OPLEIDINGSAANBOD (CRITERIUM 6)

Tal van modules komen voor in meer dan één MO-opleiding, hetzij als vaste module, hetzij als keuzemodule. Op die manier kan de cursist deelcertificaten valoriseren in een of meer andere MO-opleidingen. De centra hopen hiermee de cursist een bijkomende motivatie te geven om te blijven leren. Het werken met gemeenschappelijke modules is ook ingegeven vanuit het feit dat verschillende leervragen niet geheel los staan van elkaar.

De raad merkt op dat een aantal modulebenamingen identiek zijn aan de benaming van de hele opleiding. De raad vindt dit niet zo transparant; het kan ook tot verwarring en verkeerde verwachtingen leiden bij cursisten. De raad stelt daarom voor om de desbetreffende modulebenamingen aan te passen (zie bijlagen 3 tot en met 14 bij dit advies), en in één enkel geval om de opleidingsbenaming aan te passen (Actualiteit wordt Actualiteit en geschiedenis).

Wat de relatie tot de tweedekansleerwegen in het volwassenenonderwijs betreft, verwijst de raad naar de hierboven geformuleerde bedenkingen (relatie opleidingen-referentiekader).

HAALBAARHEID (CRITERIUM 7.1 EN 7.3)

De raad acht het haalbaar dat de centra de voorgestelde eindtermen bereiken met het gros van hun doelpubliek.

De raad stelt voor om twee van de voorgestelde eindtermen te schrappen:

- ET95,¹⁰ enerzijds omdat het onrealistisch is de ET te bereiken in het kader van een enkele module te bereiken, en anderzijds de voorgestelde ET een niet-functionele en voor het leergebied MO minder relevante clustering is van een aantal rekenkundige elementen. De ET was in het oorspronkelijk voorstel toegevoegd in het kader van een opleiding MO-Doorstroom TKO. De raad verwijst naar zijn bemerkingen hierover (zie relatie opleidingen-referentiekader);
- ET157,¹¹ omdat deze eindterm inhoudelijk niet wezenlijk verschilt van ET104;¹² de raad stelt voor om in de modules waar ET157 voorkomt, deze te vervangen door ET104.

VRAAG NAAR VERKORTE TRAJECTEN (CRITERIUM 7.1)

De raad is van oordeel dat verkorte trajecten wenselijk zijn, bijvoorbeeld in het kader van de organisatie van geïntegreerde trajecten binnen het centrum zelf, of in samenwerking met andere partners, eventuele remediëring of opfris, ...

De raad stelt voor om de modules van 30 lestijden ook in 15 lestijden te laten aanbieden, en de modules van 45 lestijden ook in 30 lestijden.

ADVIES

De raad geeft een gunstig advies aan de voorstellen van OP die als bijlagen bij dit advies zijn gevoegd. Over de sleutelcompetenties/leergebiedoverstijgende doelen doet de raad in dit advies geen uitspraak, in afwachting van verder overleg ter zake (zie ook ICT).

3.2 Voorstellen voor het secundair volwassenenonderwijs

3.2.1 Autobuschauffeur en Autocarchauffeur

Dit deeladvies werd op 4 februari 2011 voorbereid door de sectorcommissie Metaal-Elektriciteit-Kunststoffen, onder het voorzitterschap van dhr. Johan Vandenbranden (OVSG). De sectorcommissie werd hiertoe uitgebreid met deskundigen voor de betrokken opleidingen.

BESCHRIJVING VAN DE VOORSTELLEN

Het betreft twee nieuwe voorstellen van OP. De opleiding Autobuschauffeur omvat in totaal 280 lestijden, de opleiding Autocarchauffeur 300 lestijden. Beide opleidingen omvatten 6 modules, waarvan 4 modules gemeenschappelijk zijn, en 2 modules specifiek zijn voor de betrokken opleiding. De gemeenschappelijke modules vormen de opstap voor de 2 specifieke modules.

¹⁰ Het betreft de eindterm: "De cursist past van de grootheden massa, lengte, oppervlakte, volume, temperatuur, tijd, druk, snelheid, kracht en energie, de eenheden en hun symbolen toe."

¹¹ ET157: "De cursist toont aan dat de mens natuur en milieu beïnvloedt en dat hierdoor ecologische evenwichten kunnen wijzigen."

¹² ET104: "De cursist illustreert het verband tussen klimaat, milieu en leefgewoonten."

MAATSCHAPPELIJKE TENDENSEN

De opleidingen zijn ontwikkeld op vraag van de sector van het personenvervoer, die een toenemende nood ervaart aan goed opgeleide autocar- en autobuschauffeurs. De sector uitte ook de intentie om een convenant af te sluiten met de aanbieders van het volwassenenonderwijs, van zodra er zicht is op de goedkeuring van de voor advies voorgelegde opleidingsprofielen. Wat de nodige infrastructuur en lesvoertuigen betreft, is er een principiële akkoord dat het volwassenenonderwijs 's avonds en in het weekend kan gebruik maken van de VDAB-uitrusting, die op die manier ook optimaal kan renderen. De raad juicht deze vorm van samenwerking dan ook toe.

RELATIE OPLEIDINGEN-REFERENTIEKADER

De OP zijn afgeleid van de gelijknamige SERV-profielen. Een groot deel van de taken en competenties van een autocar- en autobuschauffeur zijn gemeenschappelijk. Deze gemeenschappelijkheid weerspiegelt zich ook in de voorgestelde opleidingsprofielen.

Specifiek voor de autobuschauffeur is dat deze rijdt volgens opgegeven routes en tijden en in staat voor de controle van vervoerbewijzen. Specifiek voor de autocarchauffeur is dat hij vooraf samengestelde groepen reizigers vervoert, zowel bij één- als meerdaagse uitstappen en zowel in binnen- als in buitenland. Deze specificiteit is in de voorgestelde OP vertaald in telkens twee modules die eigen zijn aan de gekozen opleiding.

De raad heeft in de voorstellen die bij dit advies zijn gevoegd, enkele technische correcties aangebracht en een aantal basiscompetenties toegevoegd of herschreven. De OP bij dit advies sluiten nauwgezet aan bij de vermelde beroepsprofielen.

Wat betreft de relatie OP-referentiekader, wenst de raad nog twee punten onder de aandacht te brengen:

- De SERV vermeldt ook doorgroeimogelijkheden zoals het rijden met een aanhangwagen. Daarvoor is een specifieke bijscholing vereist. De raad stelt voor om de opportuniteit te onderzoeken van een uitbreidingsmodule voor het rijden met een aanhangwagen;
- Naast autocar- en autobuschauffeur omvat het SERV-profiel nog een derde beroep, namelijk dat van chauffeur bijzondere diensten. De raad stelt voor om de opportuniteit van een bijkomende certificaatopleiding in het volwassenenonderwijs Chauffeur bijzondere diensten te onderzoeken.

STUDIEGEBIED

De raad adviseert om de opleidingen Autocar- en Autobuschauffeur onder te brengen in het studiegebied Bijzondere educatieve noden, en niet in het studiegebied Auto. De specificiteit van de infrastructuur en van de noodzakelijke les- en simulatievoertuigen maakt dat het aantal deelnemers per klasgroep beperkt is. De opleidingen zijn op dat vlak vergelijkbaar met de opleiding Vrachtwagenchauffeur. De raad pleit ervoor een haalbare deler te bepalen voor de financiering/subsidiëring van de opleidingen Autobus- en Autocarchauffeur.

ADVIES

De raad geeft een gunstig advies aan de OP zoals ze als bijlagen bij dit advies zijn gevoegd.

3.2.2 Voorstellen voor het studiegebied Bibliotheek-, archief- en documentatiekunde

Dit deeladvies werd op 1 februari 2011 voorbereid door de commissie Volwassenenonderwijs, onder het voorzitterschap van dhr. Dirk De Zutter (COC). De commissie werd hiertoe uitgebreid met deskundigen voor de betrokken opleidingen.

3.2.2.1 Behoudsmedewerker erfgoed

BESCHRIJVING VAN HET VOORSTEL

Het betreft een nieuw voorstel van OP. De opleiding omvat in totaal 240 lestijden, gespreid over 6 instapvrije modules.

Relatie OP-Referentiekader

De opleiding is ontwikkeld op vraag van de sector, die ook het beroepsprofiel opstelde, bij ontstentenis en in afwachting van een erkende beroepskwalificatie. De meeste musea hebben reeds personeel in dienst dat het takenpakket van een behoudsmedewerker erfgoed op zich neemt. Zij zijn evenwel vragende partij voor een professionele opleiding voor deze functie.

De behoudsmedewerker erfgoed heeft een takenpakket dat zich duidelijk onderscheidt van dat van conservator/restaurator en zich situeert op louter uitvoerend niveau. De behoudsmedewerker erfgoed moet vooral oog hebben voor de staat van het hem toevertrouwde roerend erfgoed en de omstandigheden waarin het opgeslagen of tentoongesteld wordt. Hij/zij signaleert o.a. de nood aan herstelling of restauratie en helpt bij uitlenen of opslaan. De medewerker zelf voert geenszins behandelingen uit aan objecten. Hij/zij heeft evenmin contacten met klanten (bezoekers bijv.) en onderscheidt zich daardoor ook van de suppoost.

De in het OP voorgestelde basiscompetenties sluiten nauw aan bij de taakomschrijvingen uit het beroepsprofiel. De raad suggereert niettemin een tekstuele aanpassing aan een aantal basiscompetenties: gezien de strikt uitvoerende functie en de specifieke protocollen en voorschriften die gelden voor het omgaan met roerend erfgoed, stelt de raad voor om de bepaling 'volgens richtlijnen en eigen inzicht' te vervangen door 'volgens richtlijnen en verworven inzicht' (zie bijlage 17 bij dit advies).

RUIMTE VOOR DE LEERPLANMAKERS

De raad vindt de basiscompetenties ook voldoende ruim geformuleerd, waardoor de leerplanmakers de basiscompetenties verder kunnen concretiseren bijv. in functie van lokale of regionale noden (samenwerking met specifieke musea of depots van roerend cultureel erfgoed,...).

ADVIES

De raad geeft een gunstig advies over het voorstel van OP zoals het als bijlage bij dit advies is gevoegd.

3.2.2.2 Specialisatiemodules worden Uitbreidingsmodules

BESCHRIJVING VAN HET VOORSTEL

Het voorstel omvat 5 modules van 10, 20 of 40 lestijden, die de verdere professionalisering beogen van mensen die reeds een basisdiploma in het studiegebied Bibliotheek-, archief- en documentatiekunde

behaald hebben of in de sector tewerkgesteld zijn. De referentiekaders die aan de grondslag liggen van de basisopleidingen vermelden expliciet het opbouwen en uitbreiden van de eigen deskundigheid en het volgen van navorming als een essentieel onderdeel van het takenpakket.¹³

VORMELIJKE VEREISTEN

In de toets vormelijke criteria merkt de administratie op dat, als gevolg van het nieuw concept voor de 'zwevende modules', de benaming 'specialisatiemodule' moet vervangen worden door 'uitbreidingsmodule' en dat voor elke uitbreidingsmodule duidelijk vermeld moet worden bij welke opleiding(en) de module een uitbreiding vormt.

De raad heeft deze aanpassingen en aanvullingen aangebracht in het voorstel zoals het als bijlage (bijlage 18) bij dit advies is gevoegd.

De raad betreurt evenwel dat hij niet de kans heeft gekregen om over deze wijziging in de regelgeving advies uit te brengen.¹⁴

ADVIES

De raad geeft een gunstig advies aan het OP Uitbreidingsmodules zoals het als bijlage bij dit advies is gevoegd.

3.2.3 Vakman Houtsnijwerk, studiegebied Hout

Dit deeladvies werd op 11 februari 2011 voorbereid door de sectorcommissie Bouw-Hout-Decoratie, onder het voorzitterschap van dhr. Johan Vandenbranden (OVSG). De sectorcommissie werd hiertoe uitgebreid met deskundigen voor de sector meubelrestauratie en houtsnijden.

BESCHRIJVING VAN HET VOORSTEL

Het betreft een voorstel van OP ter vervanging van de bestaande opleidingen Houtsnijden BS03 en Meubelsnijwerker-ornamenteur BS03. De opleiding omvat in totaal 960 lestijden, gespreid over 16 modules van telkens 60 lestijden.

RELATIE OPLEIDING-REFERENTIEKADER

Het voorstel is afgeleid van de desbetreffende beroepsfiches uit het buitenland. In afwachting van een erkende beroepskwalificatie en bij ontstentenis van een door de SERV gelegitimeerd beroepscompetentieprofiel meent de raad dat dit valabele referentiekaders zijn. De raad is tevreden dat het voorstel ook de waardering geniet van de Vlaamse Beroepsvereniging van conservateurs-restaurators. De conservatie- en restauratiesector doet immers frequent beroep op vakmensen houtsnijwerk voor het louter uitvoerend werk.¹⁵

INSTAPVEREISTEN

De raad stelt vast dat het voorstel sterk lineair is opgebouwd. De raad heeft alle voorgestelde volgorderelaties getoetst aan de noodzakelijke voorkennis, en is tot het besluit gekomen dat een flexibeler

¹³ Zie o.a. SERV, Profiel Bibliotheekmedewerker. Blz.38.

¹⁴ Zie ook de algemene opmerking van de Algemene Raad, Advies over Onderwijsdecreet XXI. 21 januari 2011. Blz. 1 pt. 2.

¹⁵ SERV, Beroepsprofiel Conservator/restaurator van houtsculptuur. Brussel, april 2005. Blz. 13.

traject mogelijk is, zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van de opleiding. Het voorstel van aangepast traject is weergegeven in het opleidingsprofiel dat als bijlage bij dit advies is gevoegd.

VERHOUDING TOT ANDERE OPLEIDINGEN OF ONDERWIJSNIVEAUS

De voorgestelde opleiding sluit inhoudelijk nauw aan bij het 7e specialisatiejaar BSO Houtbewerking-snijwerk van het voltijds secundair onderwijs. Nog slechts één instelling voor voltijds SO te Maaseik biedt deze studierichting aan. Daarnaast biedt ook Syntra-Limburg een gecertificeerde opleiding Houtbeeldhouwer-ornamentmaker aan.

Het voorgestelde opleidingsprofiel wordt door alle betrokken aanbieders gedragen.

Wat de diplomagerichtheid betreft, attendeert de raad erop dat het decreet volwassenenonderwijs bepaalt dat het advies van de onderwijsinspectie wordt ingewonnen¹⁶

ADVIES

De raad geeft een gunstig advies aan het OP zoals het als bijlage bij dit advies is gevoegd.

3.2.4 Begeleider animator voor bejaarden, studiegebied Personenzorg

Dit deeladvies werd op 9 februari 2011 voorbereid door de sectorcommissie Personenzorg, onder het voorzitterschap van dhr. Jozef Van Holsbeke (Zorgnet Vlaanderen). De sectorcommissie werd hiertoe uitgebreid met deskundigen voor de betrokken opleidingen.

BESCHRIJVING VAN HET VOORSTEL

Het betreft de aanpassing van een voorstel van OP waarover de raad op 3 maart 2009 al een advies uitbracht, maar dat door de minister werd afgekeurd. De raad toetste het aangepaste voorstel af aan de bemerkingen die hij bij het initiële voorstel formuleerde¹⁷ en aan de door de minister aangegeven redenen voor de niet-goedkeuring. De raad hield eveneens rekening met de door de administratie geformuleerde bemerking in de “toets vormelijke criteria”.

MODULEBENAMING

De raad stelt vast dat de indieners geen rekening hielden met zijn advies om de benaming van de module “Zorg voor het levenseinde” te herformuleren als “Zorg voor de bewoner en zijn omgeving in de fase van zijn levenseinde”. De raad wenst dan ook deze bemerking te herhalen vermits zij mede door de indieners eerder werd ingebracht en nog steeds wordt onderschreven.

HORIZONTALE SAMENHANG VAN HET ONDERWIJS- EN OPLEIDINGSAANBOD BINNEN HET STUDIEGEBIED PERSONENZORG

De raad stelt vast dat de interne samenhang van de verschillende opleidingen van het studiegebied Personenzorg voor verschillende betrokkenen onvoldoende duidelijk is. De vraag naar transparantie over doorstroommogelijkheden en aanvullingstrajecten komt niet alleen van het afnemend veld¹⁸ en van de minister¹⁹, het is ook een bekommernis van de raad.

¹⁶ Decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs, art. 42.

¹⁷ Raad Levenslang en Levensbreed Leren, Advies over voorstellen van opleidingsprofielen voor het secundair volwassenenonderwijs en het hoger beroepsonderwijs. 3 maart 2009. Blz. 8-10.

¹⁸ Cf. gemeenschappelijk schrijven van Zorgnet Vlaanderen en VVSG van 13 januari 2011 betreffende de modulaire opleiding Begeleider-animator in de bejaardenzorg binnen de VSPW's.

¹⁹ Cf. brief van minister Smet van 13 januari 2011 betreffende de beslissingen over de voorstellen van opleidingsprofielen volwassenenonderwijs ingediend op 15 september 2010. Blz. 4.

Uit de tot nog toe voor advies voorgelegde OP Jeugd- en Gehandicaptenzorg, Begeleider-animator voor bejaarden en Interculturele medewerker blijkt dat heel wat modules in wezen gemeenschappelijk en uitwisselbaar zijn. De gefaseerde aanpak en de historiek van de ontwikkeling van de verschillende opleidingen heeft evenwel ertoe geleid dat er niet altijd volledige overeenstemming is tussen modulebenamingen en formulering van basiscompetenties. Om dit euvel te ondervangen, maakten de aanbieders van het volwassenenonderwijs afspraken op het vlak van EVK, die zij ter informatie van alle betrokkenen en om hun vraag naar meer transparantie te beantwoorden, ook aan de Vlor bezorgden (zie bijlage 21 bij dit advies). De raad stelt voor om deze informatie als bijlage toe te voegen aan de vermelde OP.

De raad waardeert heel erg dat de aanbieders van het VO eveneens de doorstroom-mogelijkheden vanuit het voltijds secundair onderwijs naar de kwalificatie Zorgkundige in het VO in kaart brachten. Het document dat als bijlage bij dit advies is gevoegd (bijlage 22) geeft een overzicht van de verkorte trajecten Zorgkundige op basis van de gevolgde vooropleiding in het voltijds SO (bijv. vanuit een 6de jaar verzorging BS03, een 7de jaar Thuis- en bejaardenzorg BS03, enz.) en vanuit de opleiding Polyvalent verzorgende (aangeboden door VDAB of CVO) of andere aanverwante opleidingen van het VO.

SLEUTELVAARDIGHEDEN

De raad stelt vast dat het aangepast voorstel van OP een relevante selectie van sleutelvaardigheden bevat, en meent dat het voorstel hiermee tegemoet komt aan de door de minister geformuleerde bemerking.²⁰

VERVANGEN VAN DE MODULE PROJECTWERK DOOR DE MODULE ACTUELE TENDENSEN IN DE OUDERENZORG DEEL 2

De raad stelt vast dat de oorspronkelijke module Projectwerk een duidelijker oriëntering heeft gekregen. De raad meent dat het voorstel hiermee tegemoet komt aan de door de minister geformuleerde bezorgdheid.

De raad maakt van de gelegenheid gebruik om erop te attenderen dat termen als 'rusthuis' en 'bejaardentehuis' stilaan maar zeker in ongebruik raken ten voordele van de meer actuele term woonzorgcentra.

ADVIES

De raad geeft een gunstig advies aan het OP zoals het als bijlage bij dit advies is gevoegd, met inbegrip van het overzicht van de samenhang van de opleidingen van het studiegebied Personenzorg in het VO en het voltijds SO.

Monique De Ridder
secretaris

Gunther Degroote
voorzitter

²⁰ Cf. brief van minister Smet van 13 januari 2011 betreffende de beslissingen over de voorstellen van opleidingsprofielen volwassenenonderwijs ingediend op 15 september 2010. Blz. 4.

3.3 Overzicht van de bijlagen

Bijlage 1	Beoordelingscriteria
Bijlage 2	OP BE - ICT
Bijlage 3	OP BE - Communicatie (MO1)
Bijlage 4	OP BE - Gezondheid (MO2)
Bijlage 5	OP BE - Mobiliteit (MO3)
Bijlage 6	OP BE - Huishouding (MO4)
Bijlage 7	OP BE - Techniek (MO5)
Bijlage 8	OP BE - Samen Leven (MO7)
Bijlage 9	OP BE - Actualiteit en geschiedenis (MO8)
Bijlage 10	OP BE - Cultuur (MO9)
Bijlage 11	OP BE - Rechten en plichten (MO10)
Bijlage 12	OP BE - Omgaan met veranderingen (MO11)
Bijlage 13	OP BE - Levenslang en levensbreed leren (MO12)
Bijlage 14	OP BE - Werk (MO13)
Bijlage 15	OP SVO - Autobuschauffeur
Bijlage 16	OP SVO - Autocarchauffeur
Bijlage 17	OP SVO - Behoudsmedewerker erfgoed
Bijlage 18	OP SVO – Uitbreidingsmodules studiegebied Bibliotheek-, archief- en documentatiekunde
Bijlage 19	OP SVO - Vakman houtsnijwerk
Bijlage 20	OP SVO - Begeleider-animator voor bejaarden
Bijlage 21	Studiegebied Personenzorg: overzicht samenhang opleidingen
Bijlage 22	Studiegebied Personenzorg: overzicht verkorte trajecten tot Zorgkundige